Verslagformat bouwplanoverleg Steunpunt archeologie en monumentenzorg Limburg

31 juli 2017: opmerkingen gemeente Weert verwerkt
2 aug 2017: opmerkingen RCE verwerkt
14 aug 2017: adviesmemo RCE toegevoegd

Naam object:	**Gemeentemuseum, vml. stadhuis**
Gemeente:	Weert
Adres:	Markt 7, 6007 EJ WEERT
Monumentnummer:	38439

Datum planoverleg:	27 juli 2017
Aanwezig:	
Dhr. M. Mentjens	: ontwerper
Dhr. L. Ruijters	: architect
Dhr. J. van Cauteren	: conservator Gemeentemuseum Weert
Mevr. N. Kemmerling	: gemeente Weert
Mevr. J. Jongeling	: gemeente Weert
Mevr. M. van Bers	: Rijksdienst voor cultureel erfgoed
Mevr. J. Hille	: Rijksdienst voor cultureel erfgoed
Mevr. M. Zijlema	: consulent steunpunt archeologie en monumenten HKL
Dhr. T. Oberndorff	: consulent cultureel erfgoed HKL
Notulist:	: mw. V. Hundscheid

Inhoud van het (voorgenomen) plan:	herstel- en ontwikkelingsplan gemeentemuseum
Verplichte advisering Minister:	ja
Adviesrecht Gedeputeerde Staten van toepassing:	nee
Vrijwillig adviesverzoek:	ja
Bestemmingsplan:	>
Status bestemmingsplanwijziging:	>
Status omgevingsvergunning:	vooroverleg
korte of uitgebreide voorber.procedure?	uitgebreide voorber. procedure

---

Concept-verslag d.d.	**31 juli 2017**
Concept-verslag verzonden naar gemeente op:	**31 juli 2017**
Reacties op het concept-verslag:	**gemeente Weert (31 juli 2017), RCE (1 aug 2017), RCE (11 aug 2017)**
Concept-verslag besproken en vastgesteld op:	**14 augustus 2017**
Vastgesteld verslag verzonden naar de gemeente op:	**14 augustus 2017**

Aanmeldformat gemeente:	Hiervan is geen gebruik gemaakt.

Tot het moment van de verzending van de uitnodiging en agenda ontvangen stukken:

Naam	Gewijzigd op	Type	Grootte
22062017 Weert Planoverleg 20 juli	23-6-2017 9:30	Outlook Item	43 kB
27072017 concept-verslag Markt 7 Weert RM 38439	24-7-2017 12:50	Microsoft Word D...	496 kB
BHV Weert - Voormalig Raadhuis BHV 19 juni 2017	19-7-2017 11:43	Adobe Acrobat D...	15.771 kB
Planoverleg 20 juli	23-6-2017 9:30	Outlook Item	43 kB
RE Planoverleg 20 juli genoteerd maar is wel 27 juli	23-6-2017 9:41	Outlook Item	76 kB
RE uitnodiging en agenda planoverleg 27 juli 2017	19-7-2017 11:44	Outlook Item	67 kB

Weergave ter vergadering uitgebrachte adviezen:

Dhr. Van Cauteren ligt het historische gebruik van het monumentale pand kort toe, inclusief de bijbehorende bouwfasen. Hiervoor is een bouwhistorische verkenning opgesteld.
in 1826 verkeerde het pand in desolate staat waarna een eerste verbouwing plaatsvond.
In 1913 vond een 2e verbouwing plaats en kreeg het gebouw een nieuwe voorgevel die feitelijk voor de oude gevel geplaatst is.
In 1982 kreeg het oude stadhuis een museumfunctie waarvoor de nodige aanpassingen werden gedaan. In 1999 werd een deel van het interieur hersteld en aangepast. Inmiddels is de locatie toe aan vernieuwing en opwaardering.

De nieuwe museumvisie is goedgekeurd door gemeente Weert en er heeft een haalbaarheidsonderzoek plaatsgevonden. Naast vernieuwing en de verbetering van de toegankelijkheid (publieksentree aan de achterzijde) is er vooral behoefte aan het in gebruik nemen van de zolder, het verplaatsen van de lift, het oplossen van vochtproblemen en het herbenutten van de monumentale detaillering van het pand.
De voorliggende schetsen voldoen aan de eisen van het museum met inachtneming van het monument.

Dhr. Ruijters licht zijn plan aan de hand van een presentatie toe.
Het gebouw lag vroeger in een woonblok met een aangrenzend beekje.
Na het verdwijnen van de omliggende panden is er een doorgang gemaakt die het nieuwe gedeelte (Nieuwe Markt) verbindt met de Oude Markt. Hierdoor zijn de zij- en achtergevels voor voorbijgangers zichtbaar geworden.

In deze nieuwe verbinding tussen de stedelijke marktruimten wordt een 2e ingang van het museum gerealiseerd waar grote groepen bezoekers en minder valide mensen naar binnen kunnen.
Deze 2e ingang zal in het nieuwe plan als hoofdingang gaan dienen, waarbij men een ontvangstruimte met een lift wil realiseren. In deze ruimte bevindt zich een trap en is bij nader onderzoek gebleken dat deze trap voor een deel ingebouwd is. Deze trap zal hersteld worden.

Daar het gebouw over veel luiken beschikt is gekeken naar andere soortgelijke gebouwen. Met de reliekschrijn als inspiratie is gekozen voor een messingbekleding bij de aanpassing van de achterbouw. De bekleding is niet alleen esthetisch om de nieuwe ingang te accentueren, maar heeft ook fysische redenen (isolatie personeels- en depotruimte). De (oude) ramen kunnen tevens als display benut worden.

De zolder zal als expositie-, workshop- en vergaderruimte gebruikt gaan worden en multifunctioneel ingericht worden. De raadzaal zal in ere hersteld worden en zal in de toekomst als trouwlocatie dienen. De oude ingang aan de Markt zal dan opengesteld worden voor het trouwpaar en gasten.
Om het nieuwe bouwdeel aan de achterzijde te verbinden met het 'oude' gedeelte aan de voorzijde, wordt gedacht aan een messing loper over de trappen of een pilaar bekleden met messing.
De nieuwe bouwfase zal ook voorzien in een nieuwe trappenhuisconstructie naar de zolderverdieping.

Tot slot meldt de architect dat in het oude gebouw gekozen wordt voor klimaatbeheersing in plaats van isolatie.
De adviseurs informeren naar de keuze voor messing, de omgang met de vensterluiken en de kleurstelling van het interieur.

De adviseurs van de RCE reageren positief op de gemaakte plannen. De keuze om het monumentale casco niet geheel aan de binnenzijde te isoleren, maar te kiezen voor lokale isolatie bij de gebruiksruimten, wordt met instemming ontvangen. Wandafwerkingen hebben in de regel een onderliggende laag en veel hergebruikt bouwmateriaal uit oudere fasen. Het is van belang om e.e.a. tijdens de bouwwerkzaamheden goed te monitoren.
Mevr. Van Bers merkt op dat het hier in essentie om een 20-eeuws gebouw gaat en niet meer om een laat-middeleeuws gebouw. In 1913 vonden de meest bepalende veranderingen aan het nu nog aanwezige gebouw plaats, hetgeen als uitgangspunt voor de vernieuwing (met respect voor de middeleeuwse gelaagdheid) kan dienen. Er komt een nieuwe laag uit 2017-2018 bij.
De in 1913 ontstane situatie is een inspiratiebron voor de nieuwe functie(s) van het pand.
De meest ingrijpende verandering vindt plaats aan de achterzijde waarbij de gekozen benadering een meerwaarde kan opleveren mits deze niet ten koste gaat van het ontwerp uit 1913. Door de achterbouw geheel te bekleden verdwijnt de zichtbaarheid van deze achterbouw als onderdeel van het ontwerp. is maar de middeleeuwse inspiratiebron niet persé nodig is.
Het niet bekleden van de achteraanbouw verbetert de balans tussen oud en nieuw. Door een deel zichtbaar te houden blijft de historische samenhang tussen voor en achter meer herkenbaar en beleefbaar.
Het plan behelst nu een subtiele verwijzing in de voorgevel naar de nieuwe bekleding van de achterzijde. Voor versterking van de historische samenhang (gecreëerd in 1913 tussen de nieuwe voorgevel en de achterbouw) zou deze verwijzing ook omgekeerd moeten werken.

Tot slot informeert zij naar de aansluiting van de trap naar de zolder: hoe doorsnijdt deze het plafond? Voor de beleving van de aanwezige trappartij en glas-in-lood raam is het raadzaam de doorgang door het plafond niet (geheel) open te maken, maar voor een doorsnijding te kiezen. Blijft er, vanwege het volledig bekleding van de oude achterbouw, wel voldoende interactie met de eerdere bouwfasen over? Het ontwerp kan wellicht nog spannender worden als het nieuwe

bouwdeel een wat terughoudender karakter krijgt. Is volledige bekleding wel nodig? Kunnen oude ramen in de oude gevel bruikbaar zijn als displays, kijkgaten in de tijdlijn van het gebouw?

Het is aan te bevelen de historische samenhang tussen vloeren, wanden en plafonds te gebruiken als inspiratiebron voor de nieuwe afwerking in de expositiezalen. In de verkeersruimten is meer mogelijk in de vorm van herstel van kleuren die verdwenen zijn. Deze samenhang zit vooral in de 'verkeersruimtes'. In de expositiezalen lijkt deze sedert 1913 goeddeels afwezig door de gladde stuc. Welke afwegingen ten aanzien van de kleurstelling zijn er gemaakt?

De gemeentelijke adviescommissie is al geraadpleegd, maar heeft nog geen definitief advies geformuleerd, de grondhouding is evident positief.

Afspraken

Mevr. Van Bers zal, in aanvulling op het verslag, een advies opstellen t.b.v. de Raad van gemeente Weert (zie hierna). Zo mogelijk wordt het verslag voor 24 augustus a.s. vastgesteld.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Aan: Burgemeester en Wethouders van de gemeente Weert
De heer/ mevrouw Jongeling
p/a SAM Limburg
De heer Theo Oberndorff

Contactpersoon
drs. Mieke van Bers
T 033 421 74 25
F 033 421 77 99
m.van.bers
@cultureelerfgoed.nl

Datum
Sam Juli 2017

Onze referentie

CC
Janneke hille

memo

38439_weert_markt 7_advies

Vooroverleg
Het vooroverleg biedt de mogelijkheid om kernkwaliteiten, uitgangspunten en aandachtspunten te delen met de opdrachtgever, ontwerper(s), onderzoeker(s), adviseurs en overheden. Deze memo is bedoeld om meer inzicht te geven in de wijze waarop de kernkwaliteiten van het rijksmonument herkenbaar en tastbaar kunnen blijven en de cultuurhistorische waarde als inspiratiebron kan worden gebruikt voor de opgave. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed wil hiermee een positieve bijdrage leveren aan het in stand houden van het erfgoed en het creëren van nieuwe kwaliteit.

Adviesverzoek
De gemeente heeft gevraagd om een advies vooruitlopend op een aanvraag omgevingsvergunning. Het plan is toegestuurd aan het SAM Limburg en is toegelicht tijdens het overleg van het SAM juli 2017.

Advies
De werkzaamheden aan het rijksmonument zijn in het belang van de toekomst van de huidige museumfunctie. De voorgestelde aanpak is goed doordacht zowel vanuit het verlies, de winst als de technische instandhouding van (de cultuurhistorische waarde van) het rijksmonument. In het algemeen is de ingezette lijn goed haalbaar en zal leiden tot nieuwe kwaliteit. Ter ondersteuning van deze kwaliteit adviseer ik het plan aan te passen zodat de achter aanbouw aan de westzijde en het trappenhuis, als onderdelen van het ontwerp uit 1913, meer zichtbaar en tastbaar blijven. U kunt hierbij gebruik maken van de onderstaande aanbevelingen.

Aanbevelingen
- het voorstel voor de (messing) bekleding meer terughoudend uit te voeren bijvoorbeeld door:
    - de bekleding een eigen contour te geven die los staat van de contour van de achterbouw;
    - contour van de achterbouw herkenbaar te houden bijvoorbeeld door (delen van) de bekleding weg te laten;
    - het zichtbaar houden van (delen van) de achterbouw bijvoorbeeld de gevelbepleistering (noordzijde/ westzijde), schoon metselwerk (zuidzijde) en de raamopeningen (noord/ west en zuidzijde) alle daterend uit 1913;
    - de toevoeging meer herkenbaar te laten zijn als (dak)opbouw met aanvullende accenten lager in de gevels in het belang van samenhang.

- de (messing) bekleding als toevoeging reversibel uit te voeren in het belang van het tastbaar houden van het ontwerp van het raadhuis uit 1913;
- de bouwfysische risico's van de voorgestelde bekleding te minimaliseren met als aandachtspunt eventuele vochtophoping ter plaatse van de te behouden houten vensters achter de bekleding, in het belang van de technische instandhouding;
- de toe te voegen entree in de zuidgevel als nieuwe toevoeging herkenbaar te laten zijn;
- het plafond in het trappenhuis slechts te verwijderen ter plaatse van de nieuwe toevoeging van de zoldertrap, in het belang van het herkenbaar houden van een historisch trappenhuis;
- kennis en informatie over de historische kleurstelling van de historische binnenruimten in te zetten voor het herstel van deze beleving in de verkeersruimte;
- kennis en informatie over de (verdwenen) historische samenhang tussen vloeren, wanden en plafonds in de binnenruimten van het raadhuis te gebruiken als inspiratiebron voor de nieuwe inrichting van de expositieruimten;
- zorg te dragen voor restauratiekwaliteit met behulp van de informatie op www.stichtingerm.nl, www.monumentaalschilderwerk.nl en de technische gidsen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed op www.cultureelerfgoed.nl;
- gebruik te maken van de kennis en expertise van de adviseurs en specialisten van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Opgave

Het voornemen is de museumfunctie te verbeteren onder meer door:

- de zichtbaarheid (van de entree) van het museum te vergroten;
- de zolder toegankelijk te maken;
- de kantoorruimten te verbeteren en te vergroten;
- de toegankelijkheid voor minder valide te verbeteren;
- vochtproblemen weg te nemen;
- technische installaties te vervangen;
- technische instandhouding op orde te brengen.

De werkzaamheden betreffen onder meer:

- het toevoegen van een messing bekleding tegen de achterbouw aan de westzijde;
- het toevoegen van een (dak)opbouw op de (platte) achterbouw aan de westzijde;
- het toevoegen van een messing accent aan de oostzijde;
- het verwijderen van geveldelen met positieve waarde;
- het verwijderen van onderdelen met een indifferente waarde;
- het toevoegen van een lift voor minder validen;
- het toevoegen van een trap om de zolder te ontsluiten;
- het verwijderen van het plafond ter afsluiting van de trappartij;
- het aanpassen van de binnen afwerking en inrichting van de verkeersruimte en de tentoonstellingsruimten.

De cultuurhistorische waarde van het rijksmonument

Ter ondersteuning van het voorgenomen plan is historisch onderzoek uitgevoerd. Aangeleverd is *Bouwhistorische verkenning & waardestelling Museum Jacob van*

Horne voormalig stadhuis-Markt 7 te Weert opgesteld door het Monumenten Advies Bureau (MAB) op 19 juni 2017. Op basis van deze informatie zijn de volgende gebruik/bouwfasen te benoemen:

1) 1543-1550 bouw stadhuis;
2) 1728 herstel afgebrande toren;
3) 1828 ingrijpende verbouwing;
4) 1911-1913 ingrijpende verbouwing.

Alle genoemde historische lagen vertegenwoordigen een cultuurhistorische betekenis. De laatste verbouwing is op dit moment het meest zichtbaar en herkenbaar. Ik adviseer dan ook deze fase als uitgangspunt te nemen voor de voorgestelde veranderingen. De sloop van het ernaast gelegen pand in 1968 heeft geleid tot een nieuwe stedenbouwkundige betekenis van de zuidgevel. Na de herbestemming van het raadhuis als museum is in 1982 een aantal interieuronderdelen, als onderdeel van het ontwerp uit 1913, in ere hersteld.

Naast de waarde van het rijksmonument vraag ik tevens uw aandacht voor:

- de stedenbouwkundige en landschappelijke waarden van het gebied zoals geborgd in de structuurvisie en het bestemmingsplan;
- de archeologische waarden zoals deze geborgd is in het gemeentelijk archeologiebeleid.

Motivering

Het toevoegen van een bekleding tegen de achterbouw vergroot de zichtbaarheid van het museum maar gaat in dit voorstel ten koste van de herkenbaarheid van dit bouwdeel als onderdeel van het ontwerp 1913. De toevoeging is een verrijking met voldoende eigen kwaliteit maar vraagt om een aanpassing in het belang van de cultuurhistorische waarde van het rijksmonument. Ik adviseer hiervoor bijvoorbeeld de contour van de achterbouw uit 1913 los te laten als begrenzing voor de messing bekleding. Bijvoorbeeld door meer aan de zuidzijde en minder aan de noord- en westzijde te bekleden. Ook het weglaten van delen van de bekleding kan hieraan bijdragen. Hiermee kan de herkenbaarheid van de achterbouw uit 1913 en de samenhang met de overige onderdelen van het gebouw vergroot worden zonder afbreuk te doen aan de ambitie van de vernieuwing.

Vanuit het oogpunt van cultuurhistorie leent het middeleeuwse deel in de zuidgevel zich ook voor een vorm van een (gedeeltelijke) bekleding. Lange tijd was deze gevel namelijk een achtergevel en niet zichtbaar vanaf de openbare weg. Om die reden is de afwerking van deze gevel niet meegenomen in de verbouwingen in de 18^{e}, 19^{e} en 20^{e} eeuw. Met het wijzigen van de stedenbouwkundige structuur werd deze achtergevel een zichtgevel, maar is de uitstraling van 'een verborgen gevel' gehandhaafd. De ouderdom van de gevel heeft er toe geleid dat we het aanzicht van deze gevel zijn gaan waarderen als zichtgevel. Vanuit deze waarde is het niet wenselijk het gehele middeleeuwse deel aan het zicht te onttrekken. De historische betekenis van deze gevel geeft echter wel ruimte voor een gedeeltelijke bekleding mits deze bekleding geen schade toebrengt aan het materiaal en de een verwijzing naar deze historische laag voldoende zichtbaar blijft.

In het voorstel wordt een keuze gemaakt in het behoud en het verwijderen van de ramen van de achterbouw. Deze keuze is gemaakt vanuit de nieuwe gebruiksfunctie van de achterliggende ruimten. Ik adviseer de keuze meer in lijn te brengen met het handhaven en het zichtbaar maken van onderdelen (ramen,

gevelafwerking, contour) van het ontwerp uit 1913. In het belang van deze herkenbaarheid is het aan te bevelen de later aangebrachte onderdelen juist te verbergen of te verwijderen. Daarbij wil ik ook aandacht vragen voor de risico's van vochtophoping ter plaatse van de te behouden vensters achter de bekleding. Ik adviseer deze risico's te beperken, bijvoorbeeld door vensters met een indifferente waarde te verwijderen. Op deze manier kan de historische betekenis van de achterbouw vergroot worden.

In het belang van het behoud van tastbaarheid van positieve en hoge waarde adviseer ik in het algemeen de bekleding op reversibele wijze toe te voegen en eventuele schade aan materiaal met een positieve en hoge waarde tot een minimum te beperken.

Het toevoegen van een lift in de achterbouw gaat niet wezenlijk ten koste van aanwezige waarde. Het verwijderen van de bestaande lift in de hoofdbouw is een verbetering voor de beleving van de historische binnenruimte. Om dezelfde reden adviseer ik ook het plafond boven de trappartij te handhaven. Het plafond is een wezenlijk onderdeel van het trappenhuis. Het verwijderen van het gehele plafond gaat ten koste van de beleving van deze historische verkeersruimte. Om deze beleving te handhaven kan het plan op eenvoudige wijze worden aangepast. De toevoeging van de nieuwe trap naar de zolder in de ruimte naast de trappartij past heel goed in deze historische karakteristiek. De doorsnede van de trap naar de zolder door de historische ruimte van de trappartij zie ik als een meerwaarde en een spannende combinatie tussen oud en nieuw. Het behoud van het plafond leidt op deze wijze tot een beter evenwicht.

De te verwijderen overige delen met positieve en indifferente waarden zijn geen wezenlijke aantasting van de cultuurhistorische waarde. Een deel van de te verwijderen indifferente waarden leidt daarentegen tot herstel. Voor de aanpak van de binnenruimten adviseer ik de historische betekenis van deze binnenruimten en de daarbij behorende afwerking als inspiratiebron te gebruiken voor de voorgestelde vernieuwing. Hierbij leent de verkeersruimte zich meer voor herstel en de expositieruimten meer voor een vrije vertaling. In beide gevallen is het een meerwaarde als er in het ontwerp een eenheid wordt gerealiseerd tussen vloeren, wanden en plafonds, waardoor een historische binnenruimten zich kenmerkt.

Vragen
Mocht u nog vragen hebben over de inhoud van dit advies, dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd vermeld staat. Graag blijf ik op de hoogte van eventuele verdere ontwikkelingen.

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,
Mw. drs. Mieke van Bers
Adviseur architectuurhistorie regio Midden Zuid (Limburg)

Algemene gegevens m.b.t. het monument

Naam object:	
Gemeente:	Weert
Adres:	Markt 7, 6001 EJ WEERT
Monumentnummer:	38439
Omschrijving monumentenregister:	

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 38439

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	:	rijksmonument
Inschrijving register*	:	04-02-1978
Kadaster deel/nummer*	:	1994/130

---

*Woonplaats * :*	*Gemeente*:*	*Provincie*:*
Weert	Weert	Limburg

Plaatselijke aanduiding:	
Markt 7	6001EJ Weert

Kadastrale gemeente:*	*Sectie*:*	*Kad.object*:*	*App:*	*Grondperceel:*
WEERT	O	2418		

Rijksmonumentomschrijving:*

Raadhuis. Het achtergedeelte heeft in de zuidgevel nog resten van o.a. gotische vensterkozijnen van hardsteen, ten dele nog met accoladebogen, XVI.

Hoofdcategorie:	*Subcategorie:*	*oorspronkelijke functie:*
Bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en overheidsgebouwen	Bestuursgebouw en onderdl	

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
Actualiteit gegevens: 24-07-2017

Binnen bebouwde kom:	ja
Beschermd stads- of dorpsgezicht:	ja
Beschermde historische buitenplaats:	nee
Nationaal Landschap:	>
Wijziging bestemmingsplan noodzakelijk:	>nader te bepalen
Beleidsperspectief provinciaal POL 2014:	>
Betrokken provinciale ruimtelijke belangen:	>
Provinciaal archeologisch aandachtsgebied:	>
Overige archeologische waarden:	>
Kaartbeeld POL:	>
Kaartbeeld prov. archeol aandachtsgebieden:	>
Betrokken nationale ruimtelijke belangen:	>

CHECKLIST

Advisering bij monumentenvergunningen per 1 januari 2009

A. Gemeentelijke commissie cf. wettelijk voorschrift art. 15 Mw 1988 (blijft in stand in kader van overgangsrecht Erfgoedwet, tot aan het moment van inwerkingtreding Omgevingswet)

B. Verplicht advies van de RCE / Minister o.g.v. art. 6.4 Bor

1. het afbreken van een beschermd monument of een deel daarvan voor zover van ingrijpende aard;
2. het ingrijpend wijzigen van een beschermd monument of een belangrijk deel daarvan, voor zover de gevolgen voor de waarde van het beschermde monument vergelijkbaar zijn met de gevolgen van het geval, bedoeld in onderdeel a.;
3. het reconstrueren van een beschermd monument of een belangrijk deel daarvan, waarbij de staat van het monument wordt teruggebracht naar een eerdere staat of een veronderstelde eerdere staat van dat monumenten, en
4. het geven van een nieuwe bestemming aan een beschermd monument of een belangrijk deel daarvan.

C. Algemeen adviesrecht van GS sedert 1 januari 2012 buiten de bebouwde kom overeenkomstig adviesplicht Minister in art. 6.4 Bor

---

Overleg met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed is steeds noodzakelijk inzake de voorbereiding van bestemmingsplannen en projectbesluiten waarin nationale (cultuurhistorische) belangen aan de orde zijn.

Artikel 3.1.6 lid 5 onder a Bro bepaalt:

- **Artikel 3.1.6**
  - 1. Een bestemmingsplan alsmede een ontwerp hiervoor gaan vergezeld van een toelichting, waarin zijn neergelegd:
  - 5. Voor zover bij de voorbereiding van het bestemmingsplan geen milieueffectrapport als bedoeld in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer wordt opgesteld, waarin de hierna volgende onderdelen zijn beschreven, worden in de toelichting ten minste neergelegd:
    - a. een beschrijving van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening is gehouden.

In juni 2011 is de Visie Erfgoed en Ruimte getiteld 'Kiezen voor Karakter' verschenen. De rijksoverheid kiest hierin voor vijf prioriteiten in het nationale gebiedsgerichte erfgoedbeleid, te weten:
1. Werelderfgoed: samenhang borgen, uitstraling vergroten;
2. Eigenheid en veiligheid: zee, kust en rivieren;
3. Herbestemming als (stedelijke) gebiedsopgave: focus op groei en krimp;
4. Levend landschap: synergie tussen erfgoed, economie en ecologie;
5. Wederopbouw: tonen van een tijdperk. In Limburg gaat het met name om de wijken Vrieheide (Heerlen) en Pottenberg (Maastricht).

Deze nieuwe prioriteitenkeuze / herdefinitie van de nationale erfgoedbelangen is, na vaststelling er van, voor de rijksoverheid uitgangspunt bij de bespreking van, advisering over en beoordeling van bestemmingsplannen en projectbesluiten waarin nationale cultuurhistorische belangen aan de orde zijn.

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) uit maart 2012 bevat 13 nationale ruimtelijke belangen (zie: http://www.handreikingerfgoedenruimte.nl/handreikingerfgoedenruimte/wettelijk-en-bestuurlijk-kader/rijk-ruimte/nota-ruimte). In dit verband is met name nationaal belang 10 aan de orde, waarvan de uitwerking een zaak van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is (zie hierna). Deze belangen worden juridisch verankerd via het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Deze rijksregels gelden voor alle ruimtelijke plannen en moeten (ten dele) door de provinciale via de provinciale verordening ruimte een doorvertaling krijgen**. Op het terrein van cultureel erfgoed is zijn hier met name de werelderfgoederen aan de orde, hetgeen op de provincie Limburg niet van toepassing is.**

Nationaal belang 10 Ruimte voor behoud en versterking van (inter)nationale unieke cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten

Instrument	Uitwerking
Kaders	• AMvB Ruimte: - Borgen ruimtelijk regime voor in stand houden en versterken van kernkwaliteiten van de (aangewezen en voorgedragen) werelderfgoed-gebieden de Beemster, de Stelling van Amsterdam, de Nieuwe Hollandse Waterlinie en het Nederlandse deel van de Limes; - Borging vrij uitzicht vanaf de Noordzeekust tot 12 zeemijl uit de kust; - Continuering ruimtelijke doorwerking Derde Nota Waddenzee; • Monumentenwet: bescherming rijksmonumenten en stads- en dorps-gezichten, bescherming archeologische waarden • PKB 3de Nota Waddenzee: borging natuurwaarden.
Bestuurlijke afspraken	• Met decentrale overheden: ruimtelijke bescherming en ontwikkeling wederopbouwgebieden op basis van in Visie Erfgoed en Ruimte beschreven kernkwaliteiten; • Met gemeenten: afspraken over een ontwikkelingsgerichte bescherming in bestemmingsplannen van deze wederopbouwgebieden; • Doorzetten vereenvoudiging bestuurlijke organisatie Waddenzee; • Houden trilateraal overleg internationale Waddenzee; • Decentralisatie van het Waddenfonds; • Overdracht van de taak landschap aan provincies.

Instrument	Uitwerking
Financieel	• Inzetten op verduurzaming van het Europese Landbouwbeleid (GLB), waaronder beloning van (bovenwettelijke) maatschappelijke prestaties op het terrein van bijvoorbeeld natuur, milieu, waterbeheer en landschap.
Kennis	• Verkenning van mogelijkheden voor inzet van particulier beheer en financiering vanuit de markt; • Monitoring feitelijke kwaliteitsontwikkeling cultuurhistorische waarden als onderdeel van de monitoring van ontwikkelingen (PBL); • Kennis- en methodeontwikkeling voor standaardisatie van de inbreng van natuur, landschap en cultuurhistorie in MKBA; • Kennisontwikkeling en -deling samen met Belvedère leerstoelen; Uitvoeren Kennisprogramma's RCE (o.a. KICH); Opstellen handreiking ruimtelijke kwaliteit, ondersteunen kwaliteitsteam IJsselmeer, Waddenacademie.

POL 2014: Erfgoed in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL)

POL, incl. Omgevingsverordening is vastgesteld op 12 december 2014,

Extract door Bart Moonen, oktober 2015.

Dit is geen officieel document maar een ambtelijke extractie van de erfgoed bepalingen in het POL.

Voor de vastgestelde documenten zie:

http://www.limburg.nl/Beleid/Provinciaal_Omgevingsplan_Limburg/POL2014/POL2014_incl_kaarten_in_PDF

Inhoud:

Cultuurhistorie en Landschap
Cultuurhistorie en natuur
Cultuurhistorie en Nationaal Landschap Zuid Limburg
Archeologie
Erfgoed in de omgevingsverordening

Cultuurhistorie en landschap (hoofdstuk 7.5 POL)

De Limburgse ambitie
Wij willen de geschiedenis van Limburg samenhangend in de ruimte zichtbaar houden en daarmee een aantrekkelijk woon-, leef- en vestigingsklimaat bieden. Daarom streven wij naar duurzaam gebruik van erfgoed in onderlinge samenhang met de ruimte.

De opgave
Behoud, beheer, ontwikkeling en beleving van de (landschappelijke, cultuurhistorische, natuurlijke en waterhuishoudkundige) kernkwaliteiten van Limburgs meeste bijzondere landschappen.

Een generieke opgave voor heel Limburg is het behoud, beheer en beleving van de hoofdlijnen van de historische gelaagdheid van het landschap. Van belang is dat ons monumentaal erfgoed zoveel mogelijk (her-)gebruikt wordt, met aandacht voor landschappelijke inbedding.

Generieke aanpak
Focus Provincie op de meest bijzondere landschappen
De Provincie legt in haar landschapsaanpak de focus op de landschappelijke kwaliteit van:

- de goudgroene en zilvergroene natuurzones
- de bronsgroene landschapszone
- het Maasdal
- het Nationaal Landschap Zuid-Limburg

Dit zijn de landschappen van provinciaal belang. In deze gebieden is sprake van een gezamenlijke regie van Provincie en gemeenten. In het buitengebied van Noord- en Midden-Limburg ligt vooral een verantwoordelijkheid voor de gemeenten. Buiten een aantal specifiek te benoemen thema's van provinciaal belang zoals de doorontwikkeling van de land- en tuinbouw, windenergie en monumentaal erfgoed is de rol van de Provincie hier beperkter.

Aandacht voor de historische gelaagdheid van het landschap
We vinden het belangrijk dat voor heel Limburg gewerkt wordt aan behoud, herstel en beheer van de cultuurhistorische en aardkundige waarden en het vergroten van de beleving en toegankelijkheid daarvan. Daartoe stelt de Provincie kennis en gebiedsanalyses beschikbaar, zoals de eerder opgestelde Cultuurhistorische waardenkaart Limburg, het landschapskader Noord- en Midden-Limburg en de Landschapsvisie Zuid-Limburg. Wij willen gemeenten ook ondersteunen met kennis over landschap en cultuurhistorie ten behoeve van het opstellen van gemeentelijke of regionale kwaliteitskaders en structuurvisies (als uitwerking van de globaler beschreven provinciale kwaliteitskaders zoals de landschappelijke kernkwaliteiten en cultuurhistorische waarden).

Functioneel gebruik van het monumentaal erfgoed met aandacht voor landschappelijke inbedding
De programma's vanuit de Provincie richten zich op de grotere Rijksmonumenten (en incidenteel gemeentelijke monumenten): boerderijen, kloosters, kerken, molens, kastelen en industrieel erfgoed. Niet alleen het monument zelf maar ook de directe omgeving ervan zijn van invloed op de landschappelijke kwaliteit. Bij nieuwe ontwikkelingen moeten deze beide elementen op elkaar worden afgestemd.

Zorgvuldige omgang met monumenten
We vinden het belangrijk dat met alle Limburgse Rijksmonumenten zorgvuldig wordt omgegaan. Wij hebben daarvoor de monumentenwacht Limburg opgericht om monumenteigenaren te ondersteunen met kennis en kunde. Bij restauratie en verbouwing is er daarnaast de mogelijkheid om het initiatief voor te leggen bij het Steunpunt Archeologie en Monumenten in Roermond. Wij zullen erop toezien dat monumentale gebouwen en hun omgeving volwaardig en als zodanig worden geborgd in bestemmingsplannen. Daarnaast zullen wij bij verbouwing aan, en restauratie van, monumenten gelegen in het buitengebied de initiatieven beoordelen en voorzien van een advies.

Aanpak bronsgroene landschapszone
Ruimte voor ontwikkelingen met respect voor de kernkwaliteiten
Ons beleid is er op gericht om de (huidige) landschappelijke kernkwaliteiten (waaronder cultuurhistorie) van de bronsgroene landschapszone te behouden, te beheren, te ontwikkelen en te beleven. Ontwikkelingen binnen de ruimte die het beleid voor de verschillende thema's biedt zijn mogelijk mits de kernkwaliteiten behouden blijven of versterkt worden ('ja-mits').

Dat begint met goede afspraken over wonen, detailhandel, bedrijventerreinen e.d. in het kader van de regionale visies (dynamisch voorraadbeheer). Daarbij worden algemene kwaliteitsprincipes zoals de Ladder van duurzame verstedelijking en hergebruik van leegstaande (cultuurhistorische) gebouwen toegepast (zie ook 3.1.5).

We zullen in de Omgevingsverordening een motiveringsplicht opnemen die gemeenten vraagt om in de toelichting op nieuwe bestemmingsplannen (voor onderdelen van de bronsgroene landschapszone) aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in het betreffende gebied wordt omgegaan. Voor een beschrijving van de kernkwaliteiten in de bronsgroene landschapszone en een globale ruimtelijke duiding wordt verwezen naar de Omgevingsverordening. Bij verlies van natuurwaarden in de bronsgroene landschapszone is compensatie aan de orde, verder uit te werken in de Beleidsregel Natuurcompensatie. We zullen met gemeenten en overige partners procesafspraken maken over een gezamenlijke aanpak die kwaliteit van afwegingsprocessen versterkt (zie 3.2.5).

Cultuurhistorie en natuur (hoofdstuk 7.2 POL)

De opgave
Vitale natuur ten behoeve van behoud en herstel van de biodiversiteit in Limburg
De opgave is het realiseren van een robuust en duurzaam in stand te houden netwerk van natuurgebieden als basis voor behoud en herstel van de voor Limburg kenmerkende flora, fauna en habitats, met name in de goudgroene en zilvergroene natuurzone. Daartoe moeten ook randvoorwaarden op het gebied van milieu en water worden gerealiseerd en worden cultuurhistorische waarden volwaardig meegewogen, beschermd en waar mogelijk versterkt. Tevens wordt toegewerkt naar een evenwichtige balans tussen instandhouding van natuur en het op een duurzame wijze benutten van natuur en de functies die natuur vervult voor de mens.

In goudgroene natuurzones die deel uitmaken van Natura2000 vragen de bijzondere instandhoudingsdoelstellingen voor deze gebieden om inzet van extra instrumenten.
Centraal staat de uitvoering van de beheerplannen voor de Natura2000-gebieden en daarmee samenhangende programmatische aanpakken zoals voor stikstof (PAS). In de beheerplannen zullen wij, waar mogelijk in het licht van de Natura2000-doelen, rekening houden met specifieke cultuurhistorische belangen zoals rond watermolenlandschappen langs beken. Daarnaast zal er - gerichter dan voorheen – op gestuurd worden dat het agrarisch natuurbeheer door de collectieven in en rondom de Natura2000-gebieden een stevige bijdrage levert aan het verbeteren van de waterkwaliteit en -kwantiteit in de aangrenzende natuurgebieden.

In de zilvergroene natuurzone staat het benutten van kansen voor natuur centraal. Dit wordt enerzijds bevorderd via subsidies voor agrarisch natuurbeheer – waarbij in 2016 overgegaan wordt naar prestatieafspraken met collectieven – en anderzijds via het plaatselijk voor maximaal 50% cofinanciering van natuurprojecten, die een bijdrage leveren aan een robuust natuurnetwerk en aan instandhouding van prioritaire bedreigde soorten. Bij het toekennen hiervan is een voorwaarde dat er in deze gebieden geen onomkeerbare ontwikkelingen met een stedelijk karakter plaatsvinden.
Het ontwikkelen van projecten zal gestimuleerd en ondersteund worden via gebiedsontwikkelingen en uitnodigingsplanologie. De verbetering van de ecologische waarde van natuurbeken gebeurt in beekherstelprojecten, aanpak van verdroging in de buurt van natte natuurparels gebeurt via GGOR-maatregelen. Binnen de zilvergroene natuurzone wordt tevens ingezet op behoud en ontwikkeling van cultuurhistorische waarden als onderdeel van de landschappelijke waarden (zie ook 7.4).

Cultuurhistorie en Nationaal Landschap Zuid Limburg (hoofdstuk 4.3.3.4 POL)

Nationaal Landschap Zuid-Limburg
Behoud door ontwikkeling; tien kernwaarden als basis
Het unieke karakter van het Nationaal Landschap dient hersteld, onderhouden en doorontwikkeld te worden. Daarbij ligt de focus op tien kernwaarden in het centrale deel van het gebied, het beschermingsgebied Nationaal Landschap (groene arcering in de kaart).

Het omgevingsbeleid is er op gericht om de (huidige) landschappelijke kernkwaliteiten als onderdeel van de kernwaarden van het Nationaal Landschap te behouden, te beheren, te ontwikkelen en te beleven. Ontwikkelingen binnen de ruimte die het beleid voor de verschillende thema's biedt zijn mogelijk mits de kernkwaliteiten behouden blijven of versterkt worden ('ja-mits').

We werken vanuit algemene kwaliteitsprincipes zoals dynamisch voorraadbeheer, de Ladder van duurzame verstedelijking en hergebruik van monumentaal erfgoed.
We zullen in de Omgevingsverordening een motiveringsplicht opnemen die gemeenten vraagt om in de toelichting op nieuwe bestemmingsplannen (voor onderdelen van het beschermingsgebied) aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in het betreffende gebied is omgegaan. Voor de globale ruimtelijke duiding van de kernkwaliteiten kan een koppeling gelegd worden met de analyses uit de Landschapsvisie Zuid-Limburg als inspiratiebron. Bij verlies van natuurwaarden in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg is compensatie aan de orde, verder uit te werken in de Beleidsregel Natuurcompensatie.
De Omgevingsverordening verbiedt de oprichting van windturbines in het beschermingsgebied Nationaal Landschap.

We zullen met gemeenten en overige partners procesafspraken maken over een gezamenlijke aanpak die kwaliteit van afwegingsprocessen versterkt (zie ook 3.2.5).
Om een goede toepassing te geven aan het ja, mits beleid willen wij de kennis en deskundigheid over natuur en landschap verbreden over alle partijen.

Archeologie (hoofdstuk 8.5 POL)

De Limburgse ambitie
De archeologische waarden in de Limburgse ondergrond blijven behouden, waar mogelijk onverstoord op de vindplek zelf (in situ). De Limburgers zijn zich bewust van deze waarden en de betekenis ervan.

De opgave
Archeologische waarden vormen bij ruimtelijke ontwikkelingen onderdeel van een integrale belangenafweging en worden zo in relatie gebracht met de bovengrondse inrichting. Bij ingrepen in de bodem vindt op een zorgvuldige en kosteneffectieve manier onderzoek plaats naar het vóórkomen van archeologische waarden. Behoudenswaardige archeologische waarden worden zo veel mogelijk in situ behouden, in de juiste context . Als behoud in situ niet mogelijk is worden de resten in depot opgeslagen. Burgers en betrokkenen bewust(er) maken van archeologie als één van de bouwstenen die bijdraagt aan het Verhaal van Limburg op een bepaalde plek.

Aanpak
Zorgvuldig omgaan met archeologische waarden

De verantwoordelijkheid voor een groot deel van het archeologisch erfgoed ligt bij de gemeenten. De Provincie beperkt haar betrokkenheid tot archeologische waarden die van provinciaal belang worden geacht. Daartoe zijn een aantal archeologische aandachtsgebieden aangewezen, representatieve en relatief gave delen van de verschillende Limburgse cultuurlandschappen met een groot potentieel aan archeologische waarden. De Provincie zet zich in voor onderzoek naar en behoud van de archeologische waarden in deze aandachtsgebieden. Dit gebeurt door toe te zien dat de aandachtsgebieden geborgd worden bij ruimtelijke ontwikkelingen, in gemeentelijke bestemmingsplannen. Via het Platform Archeologie wordt gewerkt aan een goede inbedding op gemeentelijk niveau. Bij ontgrondingen en inpassingsplannen binnen de aandachtgebieden archeologie neemt de Provincie haar aandachtgebiedenbeleid als uitgangspunt, bij ontgrondingen en inpassingsplannen daarbuiten vormt het gemeentelijk beleid het uitgangspunt. Er zal in alle gevallen afstemming met de gemeente plaatsvinden. Bij ontwikkelingen in de Maasvallei zullen wij daarnaast de resultaten van het beleidsprogramma archeologie Maasvallei meenemen.

Bij gebiedsontwikkelingsprojecten is vaak sprake van een groot maatschappelijk belang en een groot ruimtebeslag. Archeologisch onderzoek bij gebiedsontwikkelingsprojecten moet daarom niet alleen efficiënt en van goede kwaliteit zijn. De Provincie vindt het belangrijk dat dit onderzoek proportioneel is, d.w.z. met een goede balans tussen kosten onderzoek en kosten project (én tussen kennis en kosten). Bij gebiedsontwikkelingsprojecten zetten we in op maximaal benutten van mogelijkheden tot archeologiesparend ontwikkelen door middel van inpassing, aanpassing of actieve benutting. Onze inzet op hergebruik van leegstaand vastgoed in bestaand bebouwd gebied draagt er overigens aan bij dat er minder vergraven hoeft te worden voor ontwikkeling van nieuwe ‘rode’ functies.

Wanneer behoud in de ondergrond niet mogelijk is, compenseren we dit verlies door archeologisch onderzoek en een brede ontsluiting van de opgedane kennis.

Gezamenlijke kennisontwikkeling
Beheer van vondsten en documentatie van archeologisch onderzoek in het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten draagt bij aan kennisbehoud en biedt mogelijkheden tot kennisontwikkeling. Dat geldt ook voor het ontsluiten van de archeologische onderzoeken die uitgevoerd worden in het kader van planvorming en -ontwikkeling.
Vergroting van kennis en bewustwording moet er toe leiden dat cultuurhistorie / archeologie goed en vroegtijdig in integrale belangenafweging worden meegenomen. En zo sturing en vorm te geven aan ruimtelijke (boven- en ondergrondse) initiatieven (zie ook 3.1.5 en 8.1).

POL 2014: Erfgoed in de Omgevingsverordening

Paragraaf 2.2 Duurzame verstedelijking

Artikel 2.2.2 *Ladder voor duurzame verstedelijking*

1. Een ruimtelijk plan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, houdt rekening met het bepaalde in artikel 3.1.6, tweede lid, van het Besluit ruimtelijke ordening.
2. Bij een ruimtelijk plan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, worden tevens de mogelijkheden van herbenutting van leegstaande monumentale en beeldbepalende gebouwen, zoals bedoeld in artikel 2.2.3, onderzocht.
3. De toelichting bij het ruimtelijk plan bevat een verantwoording over de wijze waarop invulling is gegeven aan het bepaalde in het eerste en tweede lid.

Artikel 2.2.3 *Herbenutting leegstaande monumentale en beeldbepalende gebouwen*

1. Een ruimtelijk plan dat voorziet in het toestaan van nieuwe functies(s) betrekt daarbij tevens de mogelijkheid om deze functies(s) in leegstaande monumentale gebouwen onder te brengen.
2. Wanneer herbenutting van leegstaande monumentale gebouwen zoals bedoeld in het eerste lid niet mogelijk blijkt, wordt bij de beoordeling van het toestaan van nieuwe functie(s) ook de mogelijkheid van herbenutting van leegstaande beeldbepalende gebouwen betrokken.
3. De toelichting bij het ruimtelijk plan bevat een verantwoording over de wijze waarop invulling is gegeven aan het bepaalde in het eerste en tweede lid.

Paragraaf 2.7 Bronsgroene landschapszone

Artikel 2.7.2. *Bronsgroene landschapszone*

1. De toelichting bij een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op een gebied gelegen in de Bronsgroene landschapszone, bevat een beschrijving van de in het plangebied voorkomende kernkwaliteiten, de wijze waarop met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten is omgegaan en hoe de negatieve effecten zijn gecompenseerd. Bij de compensatie van de negatieve effecten op natuurwaarden (kernkwaliteit “Groene karakter”) wordt de beleidsregel als bedoeld in artikel 2.6.7, tweede lid, gevolgd.
2. De kernkwaliteiten in de Bronsgroene landschapszone zijn het groene karakter, het visueel-ruimtelijk karakter, het cultuurhistorisch erfgoed en het reliëf.
3. De kernkwaliteiten in de Bronsgroene landschapszone zijn nader uitgewerkt in de bijlage bij dit artikel.

Paragraaf 2.8 Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg

Artikel 2.8.2 *Beschermingsgebied Nationaal landschap Zuid-Limburg*

1. De toelichting bij een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op een gebied gelegen in het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, bevat een beschrijving van de in het plangebied voorkomende kernkwaliteiten, de wijze waarop met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten is omgegaan en hoe de negatieve effecten zijn gecompenseerd. Bij de compensatie van de negatieve effecten op natuurwaarden (kernkwaliteit “Groene karakter”) wordt de beleidsregel als bedoeld in artikel 2.6.7, tweede lid, gevolgd.
2. De kernkwaliteiten in het Beschermingsgebied Nationaal landschap Zuid-Limburg zijn: het reliëf, het open-besloten karakter, het groene karakter en het cultuurhistorisch erfgoed.
3. De kernkwaliteiten in het Beschermingsgebied Nationaal landschap Zuid-Limburg zijn nader uitgewerkt in de bijlage bij dit artikel.

Bijlage bij artikel 2.7.2, derde lid, van de Omgevingsverordening Limburg 2014: Kernkwaliteiten Bronsgroene landschapszone

Kernkwaliteit	Wat (de belangrijkste aspecten)	Nadere ruimtelijke duiding
Groene karakter	Noord- en Midden-Limburg: zie Landschapskader Noord- en Midden-Limburg, deel A, hoofdstuk 4 onder 'Landschapsecologie' Zuid-Limburg: Bronbossen, beken, hellingbossen, kalkgraslanden, heischrale graslanden, moerassen, bronnen, zinkflora, mantel- en zoomvegetaties, hellingen met veel graften, grubben en holle wegen.	Specifiek per landschapstype in Landschapskader
Visueel-ruimtelijk karakter	Noord- en Midden-Limburg: zie Landschapskader Noord- en Midden-Limburg, deel A, hoofdstuk 4 onder 'Visueel-ruimtelijk' Zuid-Limburg: Het contrast tussen de open plateaus en de kleinschaligheid van de bronsgroene landschapszone zoals rondom dorpen, op hellingen en in (droog)dalen	Specifiek per landschapstype in Landschapskader Bronsgroene landschapszone nabij randen van plateaus
Cultuurhistorisch erfgoed	Generiek: Verwachte en reeds bekende archeologische waarden, mottes, kastelen, historische bouwkunst, historisch geografische elementen en patronen, zoals wegen- en kavelpatronen, verdedigingswerken, ondergrondse kalksteengroeves, heggen. Noord- en Midden-Limburg: zie Landschapskader Noord- en Midden-Limburg, deel A, hoofdstuk 4 onder 'cultuurhistorie'	Geheel bronsgroene landschapszone (vooral punt, lijnlocaties en ensembles) Specifiek per landschapstype in Landschapskader
Reliëf	Generiek: Steilere hellingen, steilranden, holle wegen, droogdalen, grubben, beekdalen, bron- en kwelzones, vochtige laagten, breuktreden, overgangen Maasterrassen, geologische ontsluitingen Noord- en Midden-Limburg: zie Landschapskader Noord- en Midden-Limburg, deel A, hoofdstuk 4 onder 'landschapskenmerken' en 'Landschapsecologie' en deel b kaart 4 onder landschapselementen.	Specifiek per landschapstype in Landschapskader

Bijlage bij artikel 2.8.2, derde lid, van de Omgevingsverordening Limburg 2014: Kernkwaliteiten Beschermingsgebied Nationaal landschap Zuid-Limburg

Kernkwaliteit	Wat (de belangrijkste aspecten)	Nadere ruimtelijke duiding
Reliëf	Steilere hellingen, steilranden, graften, holle wegen, droogdalen, grubben, beekdalen, bron- en kwelzones, vochtige laagten, breuktreden, overgangen Maasterrassen, geologische ontsluitingen	Goud- en zilvergroene natuurzones, Bronsgroene landschapszone.
Open-Besloten	Openheid op plateaus, kleinschaligheid rondom dorpen, op hellingen en in (droog)dalen.	Plateaus met hoog gelegen vlakke delen en toppen van de plateaus. Zie ook kaart uit Landschapsvisie Zuid-Limburg (2007).
Groene karakter	Bronbossen, beken, hellingbossen, kalkgraslanden, heischrale graslanden, moerassen, bronnen, zinkflora, mantel- en zoomvegetaties, hellingen met veel graften, grubben en holle wegen	Goud- en zilvergroene natuurzones, Bronsgroene landschapszone.
Cultuurhistorisch erfgoed	Verwachte en reeds bekende archeologische waarden, mottes, kastelen, historische bouwkunst, historisch geografische elementen en patronen, zoals wegen- en kavelpatronen, verdedigingswerken, ondergrondse kalksteengroeves, heggen.	Geheel Zuid-Limburg (vooral punt, lijnlocaties en ensembles)